

Onderwijs voor de hele mens

De sociale leer van de Kerk

De sociale leer van de Kerk

Het evangelie roept ons op om ons in te zetten voor onze naasten. Maar hoe weet je nu wat er gedaan moet worden, zeker in een wereld die steeds complexer geworden is? Steeds meer mensen ontdekken dat de sociale leer van de Kerk helpt bij het vinden van antwoorden op deze vragen.

De sociale leer van de Kerk is ontstaan als een antwoord op concrete problemen in de samenleving tijdens de industrialisatie eind 19e eeuw. Vanaf dat moment is de sociale leer steeds verder uitgewerkt.

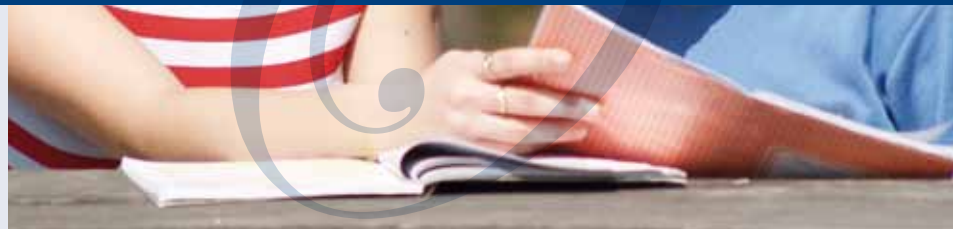
Het belangrijkste uitgangspunt van de katholieke sociale leer is de menselijke persoon. De mens is het beeld van God (*Gen. 1, 27*). Daarom komt iedere mens een waardigheid toe, die je als persoon nooit verliest.

De sociale leer van de Kerk is ten diepste verbonden met onze roeping en met het vieren van de sacramenten. We worden gevoed door de sacramenten om onze band met Christus te versterken en om te getuigen van Gods liefde in woord en daad. Die liefde is de rode draad die door de sociale leer van de Kerk loopt.

De katholieke sociale leer is in 2004 samengevat in het 'Compendium van de sociale leer van de Kerk' (ISBN 978-90-6858-782-1).

Over onderwijs

Vanuit de gemeenschap van de Kerk is er vanouds een band met de school. De Kerk beschouwt de educatieve opdracht van de katholieke school als een werk van liefde en een dienst aan de samenleving.

Deze dienst is verbonden met, en ligt in het verlengde van de opdracht die aan de Kerk is toevertrouwd. In de zending van de Kerk gaat het er om dat God mensen concreet met zijn liefde kan bereiken, dat mensen -overeenkomstig ieders waardigheid- worden wie zij zijn: geliefd beeld van God.

Wij leren omdat we het nodig hebben voor ons leven. De school en het onderwijs zijn geen doel op zich. Zij bewijzen een dienst aan kinderen en jonge mensen die, door te leren en zich te ontplooien, zich voorbereiden om als volwassen en verantwoordelijke mensen hun plaats en taak in de samenleving te kunnen innemen en vervullen.

Onderwijs geven en op deze manier ouders bijstaan in hun taak is werkelijk een roeping. Deze roeping vereist bijzondere gaven van geest en hart, een zorgvuldige voorbereiding, een aanhoudende bereidheid om te vernieuwen en aan te passen.

Onderwijs voor de hele persoon

Onderwijs, in het bijzonder katholiek onderwijs, dient zich te richten op de vorming van de gehele menselijke persoon en op wat een kind (fysiek, sociaal, ethisch en spiritueel) ten goede komt, in relatie met zichzelf, de ander, de wereld en met God.

De gerichtheid op de gehele menselijke persoon houdt direct verband met de katholieke visie op de mens. Die houdt onder meer in (1) dat het leven een geschenk van God is, (2) dat elke persoon een onafneembare waardigheid heeft die met het mens zijn als zodanig gegeven is, en (3) dat de mens geroepen is om in vrijheid en liefde verantwoordelijkheid te dragen en zorg te hebben voor zichzelf, voor anderen, voor de schepping en voor het leven als zodanig.

De waardigheid van de menselijke persoon als fundamentele waarde houdt in dat er voor iedere mens onderwijs beschikbaar moet zijn, met een bijzonder oog voor de zwakkeren. Juist omdat er onderwijs moet zijn voor ieder kind is een pluriforme samenstelling van de leerlingpopulatie niet in strijd met een katholieke signatuur van een school.

Als mensen door het onderwijs bezielde en zelfbewust in het leven en de samenleving staan, op grond van de onvervreembare waardigheid die iedere menselijke persoon eigen is, dan heeft dat zijn uitwerking in hun doen en laten, in hun spreken en handelen. Zo beschouwd, is het onderwijs met specifieke aandacht voor de van God gekregen menselijke waardigheid heel direct een grote dienst aan de samenleving.

De Bijbel

Onderwijs heeft te maken met de bereidheid om te ontvangen en met de bekwaamheid om over te dragen.

In Psalm 25 lezen we: “Wijs mij uw wegen, Heer, leer mij uw paden kennen” (*Ps. 25, 4*). Het is de houding van een leerling die gaandeweg door schade en schande en door onderricht verlangt wijs te worden. Leren, ondervinden en doorgeven behoren tot de roeping van de mens. God leidt zijn mensen binnen in zijn heilsgeschiedenis: “Luister Israël, de Heer is onze God, de Heer alleen. Gij moet de Heer uw God beminnen met heel uw hart, met heel uw ziel en met al uw krachten. De geboden die Ik u heden voorschrijf, moet ge in uw hart prenten. Ge moet er met uw kinderen telkens opnieuw over spreken, wanneer ge thuis zijt en onderweg, als ge slapen gaat en opstaat” (*Deut. 6, 4-7*).

Goed onderwijs is geen half werk en speelt zich niet af in de marge van het leven.

In onderwijs gaat het om heel de mens, zowel de persoon van de leerling als van de leraar. Het evangelie van Lucas vertelt dat twee leerlingen na Jezus' kruisdood op weg gingen naar Emmaüs. Onderweg loopt een vreemdeling mee die zich verdiept in de woorden van de leerlingen. Hij legt de woorden van de Schrift uit. De leerlingen ontdekken dat de vreemdeling de verzen Christus is: “brandde ons hart niet in ons, terwijl Hij onderweg met ons sprak en ons de Schriften ontsloot?” (*Lc. 24, 32*).

Ouders zijn allereerst ‘wegbereiders’ naar de school. Oermenselijke houdingen van liefde, verantwoordelijkheid en instaan voor elkaar worden gewekt bij de geboorte van een kind. Zij liggen aan de basis van de opvoeding en de relatie tussen de ouders en de kinderen.

(Nederlandse bisschoppen, beleidsnota ‘Bezield en zelfbewust’)

Het kind staat centraal in het onderwijs. Dat is belangrijk. Onderwijs begint niet met het recht van ouders, van scholen, van de staat of kerken. Kinderen en jonge mensen zijn de rechthebbenden. Ouders, scholen, staat of Kerk: zij bewijzen een dienst aan kinderen en jonge mensen. Onderwijs, met andere woorden, is een dienst. Een dienst uiteindelijk aan de diepste vraag die al vanaf jonge leeftijd in ieder mens leeft, namelijk om volledig mens te mogen worden.

(Nederlandse bisschoppen, beleidsnota ‘Bezield en zelfbewust’)

Luister, mijn zoon, naar de richtlijnen van je meester en neig het oor van je hart. Neem gretig in je op wat een liefdevolle vader je voorhoudt en leef daar volledig naar. *(St. Benedictus, proloog van de Regel)*

Alle mensen, van welk ras, van welke stand en leeftijd ook, hebben vanwege hun waardigheid als persoon een onvervreemdbaar recht op een opvoeding, die aan hun bestemming beantwoordt. *(Tweede Vaticaans Concilie, ‘Gravissimum educationis’, nr. 1)*

Geloofwaardigheid

God legt liefde in ons hart. We worden geroepen die liefde te verbreiden en netten van naastenliefde te knopen. Die liefde, die méér is dan emotie of gevoel, is de rode draad die door de sociale leer van de Kerk loopt. Het is een liefde met verantwoordelijkheid en verplichting, die het geweten vormt van de mens, en die nauw samenhangt met de twee voornaamste geboden die de Heer ons heeft voorgehouden: “Gij zult de Heer uw God liefhebben met geheel uw hart, geheel uw ziel en geheel uw verstand. Gij zult uw naaste liefhebben als uzelf” (*Mt. 22, 36-40*).

In de Jakobusbrief lezen we: “Broeders, wat baat het een mens te beweren dat hij geloof heeft, als hij geen daden kan laten zien? Kan zo’n geloof hem soms redden? Stel dat een broeder of zuster geen kleren heeft en niets om te eten, en iemand van u zou zeggen: ‘Geluk ermee! Houd u warm en eet maar goed,’ en hij zou niets doen om in hun stoffelijke nood te voorzien - wat heeft dat voor zin? Zo is ook het geloof, op zichzelf genomen, zonder zich in daden te uiten, dood” (*Jak. 2, 14-17*).

De dienst aan de naaste is een onmisbare uiting van ons geloof en heeft alles te maken met geloofwaardigheid!

Bisschop Van den Hende

Foto's: Stockxch (p.1), J. Wouters (p. 6-7)

Een uitgave van het bisdom van Breda
I www.bisdombreda.nl
E secretariaat@bisdombreda.nl
T 076 5223444

Deze uitgave wordt mede mogelijk gemaakt door Skanfonds.

www.bisdombreda.nl
www.bisdomrotterdam.nl

€0,10